

Maria Komula

Turvapaikanhakijoiden elämänhallinta Praksisjärjestön Ateenan poliklinikalla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi AMK

Sosiaaliala

Opinnäytetyö

30.10.2014

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Maria Komula Turvapaikanhakijoiden elämänhallinta Praksis-järjestön Ateenan poliklinikalla</p> <p>26 sivua + 1 liitettä 1.11.2014</p>
Tutkinto	Sosionomi
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaaja(t)	lehtori Arto Salonen
<p>Opinnäytetyössäni selvitän turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan kokemuksia kreikkalaisen Praksis- järjestön Ateenassa toimivalla poliklinikalla. Poliklinikka tarjoaa muun muassa sosiaali- ja lääkäripalveluja sekä lakineuvontaa ilmaiseksi. Asiakkaita ovat esimerkiksi kodittomat, talouskriisistä kärsivät, päihteidenkäyttäjät ja ulkomaalaistaustaiset. Poliklinikan asiakkaista noin puolet on turvapaikanhakijoita.</p> <p>Selvitin Praksiksen poliklinikan turvapaikanhakijoiden elämänhallintaa haastattelemalla poliklinikan turvapaikanhakija-asiakkaita. Haastatteluihin osallistui 17 asiakasta ja aineisto kerättiin yksilöhaastatteluina puolistrukturoidun haastattelun menetelmällä. Aineisto analysoitiin sisällön erittelyä käyttäen eli aineistosta on laskettu sanojen ja ilmauksien yleisyyksiä. Opinnäytetyön teoriaosuuden muodostavat erilaiset elämänhallinnan määritelmät. Elämänhallintaan liittyvät ihmisen fyysiset perustarpeet, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttamisen osa-alue. Taustatietona kerrotaan yleisesti turvapaikanhakijoista ja Kreikan talouskriisistä.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että turvapaikanhakijoilla on elämänhallinnan keinoja, mutta ei mahdollisuuksia tai välineitä toteuttaa niitä. Tuloksista nousi esiin se, että turvapaikanhakijoille sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä. Perheen ja ystävien merkitys on suuri niin onnellisuuden tuojana kuin avun tarpeen hetkellä. Toisaalta aineistosta käy ilmi myös turvapaikanhakijoiden sosiaalisten verkostojen puute ja yksinäisyys.</p> <p>Jatkotutkimuskohteeksi ehdotan turvapaikanhakijoiden osallisuuden tutkimista Ateenassa ja turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan kokemusten tutkimista Suomessa. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää poliklinikalla kiinnittämällä huomiota turvapaikanhakijoiden elämänhallintaan, ja mahdollisuuksien mukaan tarjota välineitä toteuttaa sitä. Konkreettinen jatkotoimintaehdotus on vertaisryhmän perustaminen eri turvapaikanhakijaryhmille, esimerkiksi nuorille äideille. Elämänhallinnan tutkiminen on tärkeää, koska kun siitä saadaan tietoa, sitä voidaan myös tukea.</p>	
Avainsanat	turvapaikanhakijat, ulkomaalaiset, elämänhallinta, talouskriisi

Author(s) Title Number of Pages Date	Maria Komula Asylum Seeker's Life Management in Nongovernmental Organization Praksis Outpatient Clinic in Athens 26 pages + 1 appendice 1.11.2014
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Program	Social services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Lecturer Arto Salonen
<p>In my Bachelor's thesis, I am exploring asylum seekers' life management in the Greek non-governmental organization called Praksis. Research is conducted in an outpatient clinic, which is located in Athens. The outpatient clinic offers for example social services, medical services and legal assistance for free, and the beneficiaries consist of for example homeless people, people suffering from a financial crisis, substance abusers and people with a foreign background. Approximately half of the beneficiaries are asylum seekers.</p> <p>The research is conducted by making interviews for asylum seeker beneficiaries in the outpatient clinic. There were 17 beneficiaries attending the interviews and the interviews were carried out individually for one person at the time. Research is conducted by using a semi-structured interview. The data was analyzed by using a content analysis and so I have counted frequencies for words and sentences. Different life management definitions are forming the theoretical part of my Bachelor's thesis. Different aspect of life management are physical needs, social relationships and self-actualization. General information about the asylum seekers and the Greek economic crisis is discussed in the section providing background information.</p> <p>The results indicated that the asylum seekers have life management tools, but they do not have possibilities to use them. The results showed that the social relationships are important to the asylum seekers. Family and friends matter a lot and they not only bring happiness to life but also support in a moment of sadness. On the other hand, the data indicate that asylum seekers have weak safety nets and they suffer from loneliness.</p> <p>For further studies, I propose research concerning asylum seekers' social participation in Greece and in Finland research about asylum seekers' life management. The results of the research can be used in the outpatient clinic by paying attention to asylum seekers life management and within the limits of resources providing tools and possibilities to support it. The concrete follow up proposal is to start a peer group for different groups of asylum seekers, for example young mothers.</p>	
Keywords	Asylum seekers, foreigners, life management, economic crisis

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Poliklinikka	2
3	Turvapaikanhakijat	3
3.1	Laiton maahantulo Eurooppaan	4
3.2	Kreikka – portti Eurooppaan	5
4	Taluskriisin vaikutukset Kreikkaan ja turvapaikanhakijoiden oloihin	6
5	Määritelmiä elämänhallinnasta	7
5.1	Erik Allardin määritelmä hyvinvoinnista	7
5.2	Lauri Rauhalan holistinen ihmiskäsitys	8
5.3	Elämänhallinta ja arki	8
6	Osallisuus Nigel Thomasin mukaan	9
7	Aineistonkeräysmenetelmä	10
7.1	Puolistrukturoitu haastattelu	11
7.2	Haastateltavat	12
8	Elämänhallinnan käsitteen operationalisoiminen haastattelukysymyksiä varten	13
9	Aineiston analyysi ja johtopäätökset	14
9.1	Perustarpeet	14
9.2	Turvaverkko	16
9.3	Tulevaisuus	17
9.4	Tunteidenhallinta	19
9.5	Onnellisuutta tuovat asiat	20
10	Pohdinta	21
	Lähteet	26
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelukysymykset	

1 Johdanto

Teen opinnäytetyöni sosionomiopintojeni viimeisen työharjoittelun yhteydessä Kreikan pääkaupungissa Ateenassa. Työharjoittelupaikkani ja opinnäytetyöni työelämäkumppani on Praksis. Praksis on järjestö, toimii monessa Kreikan kaupungeissa, pääasiassa suurimmissa kaupungeissa Ateenassa ja Thessalonikissa, ja asiakkaina ovat muun muassa maahanmuuttajat, pakolaiset, kodittomat, päihteidenkäyttäjät ja nykyään myös talouskriisistä kärsivät kreikkalaiset. Praksiksen tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja tarjota palveluja kaikille ihmisille varallisuudesta, rodusta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Praksiksella on erilaisia toimintamuotoja, esimerkiksi poliklinikka, joka tarjoaa sosiaali- ja lääkäripalveluja ilmaiseksi, päiväkeskus kodittomille ja erilaisia tuetun asumisen muotoja eri kohderyhmille. Teen työharjoitteluni Praksiksen poliklinikalla ja opinnäytetyön tavoitteena on tutkia turvapaikanhakijoiden elämänhallintaa.

Turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan selvittäminen on tärkeää, koska maahantulijoiden määrä lisääntyy sekä Kreikassa, että myös muualla Euroopassa. Talouskriisin vaikutukset näkyvät Kreikassa esimerkiksi terveystalouden leikkauksina samalla kun niiden tarve kasvaa ja talouskriisin vaikutukset koskettavat niin kreikkalaisia kuin maahanmuuttajia. Varsinkin turvapaikanhakijoiden ja paperittomien asema kreikkalaisessa yhteiskunnassa on tukala. Viranomaisten kanssa toimiminen on byrokraattista, ja turvapaikanhakija- statuksen saaminen vaikeaa. Ihmisoikeusjärjestöjen mukaan viharikoksia on viime vuosina tehty yhä enemmän, ja haastatteluissa paperittomat maahantulijat ovat kertoneet myös viranomaisten, kuten poliisin, kehnosta kohtelusta heitä kohtaan. (Amnesty International 2010, 18–22; Human Rights Watch 2012: 5-44.)

Turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan selvittäminen on tärkeää, koska opinnäytetyöni avulla Poliklinikan työntekijät saavat tietoa asiakkaiden kokemuksista. Asiakkaiden kannalta merkityksellistä on se, että he saavat mahdollisuuden tulla kuulluksi ja saada äänsä kuuluviin. Turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan tutkiminen Ateenassa on merkityksellistä, koska sitä ei ole tutkittu aikaisemmin. Kun turvapaikanhakijoiden elämänhallinnasta saadaan tietoa, siihen voidaan myös vaikuttaa. Olen rajannut turvapaikanhakijat tutkimusjoukoksi, koska ulkomaalaistaustaisten asema kreikkalaisessa yhteiskun-

nassa on ajankohtainen lisääntyneen muuttovirran ja Kreikan vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi. Erityisesti turvapaikanhakijoiden tilanne on kiinnostava, koska turvapaikanhakuprosessi Kreikassa ei vastaa suuren turvapaikanhakijoiden joukon tarpeita.

2 Poliklinikka

Praksis on järjestö, jonka päätavoitteena on taistella sosiaalista ja ekonomista syrjäytymistä vastaan. Praksiksella on monia toimintamuotoja, mutta aion keskittyä työssäni Ateenan poliklinikkaan, jossa teen työharjoitteluni. Poliklinikalla on kaksi osastoa, lääkäripalveluja tarjoavassa osastossa työskentelee palkattuja ja vapaaehtoisia lääkäreitä. Poliklinikalla on myös gynekologi, lastenlääkäri ja hammaslääkäri. Sosiaalityön osastolla työskentelee sosiaalityöntekijöitä, psykologeja, sosiologeja ja sosiaalianthropeja. Poliklinikalla työskentelee myös lakimies, jolla on asiakkaanaan monia turvapaikanhakijoita, jotka tarvitsevat lakimiehen neuvoja turvapaikanhakuprosessia koskien. Praksiksen tarjoamat palvelut ovat ilmaisia, ja ne ovat tarkoitettu kaikille. Praksiksen poliklinikalla ihmiset saavat apua monenlaisiin sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin, esimerkiksi työpaikan tai asunnon hankkimiseen tai lääkäriaikojen varaamiseen. Poliklinikalla toimii myös apteekki, josta poliklinikan asiakkaat saavat lääkkeitä ilmaiseksi.

Poliklinikka on auki arkipäivisin yhdeksästä viiteen. Uusille asiakkaille avataan sosiaalityön osastolla sekä sähköinen, että paperinen kansio, joihin heiltä kerätään tietoa haastattelemalla. Asiakkaat kertovat avuntarpeensa sosiaalityöntekijälle, ja hänet ohjataan joko Praksiksen tarjoamiin palveluihin tai julkisiin palveluihin. Useimmiten asiakkaat haluavat tavata lääkäriä tai lakimiestä. Vuonna 2011–2012 Praksiksen Ateenan poliklinikalla kävi 13705 asiakasta. 46,17 % käytti apteekin palveluja, 35,58 % kävi yleislääkärin vastaanotolla, 11,17 % kävi hammaslääkärissä ja 8,08 % kävi gynekologilla. Asiakkaista 63,7 % on 25–45 -vuotiaita, 27,9 % alle 25-vuotiaita ja 8,4 % yli 45-vuotiaita. Asiakkaista miehiä on 64 % ja 36 % naisia. Suurin osa kävijöistä oli Afganistanista (41,6 %), toiseksi eniten oli Bangladeshista (11,3 %) ja kolmanneksi eniten Somaliasta (9 %). Kreikkaisten osuus vuonna 2011–2012 oli vain 1,4 %. (Praksis n.d, 15–16). Kreikkalaisten osuus poliklinikan asiakkaista on kuitenkin noussut viimevuosien aikana talouskriisin myötä.

Praksiksella on myös muita toimintamuotoja. Praksiksen Stegi Z- ohjelma tarjoaa tuettua asumista, jonka tavoitteena on taata turvapaikanhakijoiden perustarpeet: ravintoa,

asunto ja turvaa ("STEGI" Program 2010). Praksiksen puhelinpalvelu tarjoaa tietoa sukupolitaudeista ja ohjaa julkisen terveydenhuollon hoitoon (Open phone line 2010). Praksiksen toimintamuotona on myös etsivä työ, jossa yritetään tavoittaa erityisen haavoittuvat ryhmät kuten maahanmuuttajat, katulapset, kodittomat ja prostituoidut (Public health programs 2010). Praksiksen asiakasryhmiä ovat katulapset, taloudellisista syistä maahan tulleet, turvapaikanhakijat, pakolaiset, huumeidenkäyttäjät, romanit, salakuljetukset uhrit, vankilasta vapautuneet ja ihmiset, joilla ei ole oikeutta julkisen terveydenhuollon palveluihin (Our programs 2010).

3 Turvapaikanhakijat

Turvapaikka eli pakolaisstatus myönnetään henkilölle, jolla on kotimaassaan perusteltu syy joutua vainon kohteeksi kansallisuutensa, uskontonsa, poliittisen mielipiteensä, yhteiskunnallisen ryhmänsä tai alkuperänsä takia. Turvapaikanhakijalta edellytetään, että hän on pelkonsa vuoksi haluton hakemaan turvapaikkaa omasta maastaan. (Maahanmuuttovirasto 2014.) Ennen turvapaikanhakuprosessin aloittamista selvitetään, onko jokin toinen maa vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä. Jos turvapaikanhakija tullut Euroopan Unionin alueelle jonkin toisen maan kautta, hänet yleensä palautetaan tähän maahan. (Suomen pakolaisapu n.d.)

Kreikassa turvapaikan hakeminen on maksutonta. Turvapaikkahakemus täytyy toimittaa suullisesti tai kirjallisesti virastoon, joka käsittelee turvapaikkahakemuksia (Asylum office). Turvapaikkahakemus täytyy toimittaa henkilökohtaisesti, ja turvapaikkaa voi hakea myös Kreikassa olevalle perheenjäsenelle. Viranomaiset kertovat oikeuksista ja velvollisuuksista kielellä, jonka turvapaikanhakija ymmärtää. Turvapaikanhakija saa mukaansa kortin, joka todistaa, että hän on turvapaikanhakija. Korttia tulee kantaa aina mukana, koska sillä voi todistaa olevansa turvapaikanhakija. Kortilla on myös oikeutettu ilmaiseen julkiseen terveydenhuoltoon ja kielikurssiin, ja lapset ovat oikeutettuja ilmaiseen koulunkäyntiin. Kodittomille on tarjolla majoitusta. Viranomaiset kutsuvat turvapaikanhakijan uudelleen haastatteluun, jonka jälkeen tehdään päätös, myönnetäänkö turvapaikka vai ei. (How to apply for asylum n.d.).

Työharjoittelussa poliklinikan sosiaalipalveluiden puolella huomasin, ettei turvapaikanhakuprosessi suju aina ongelmitta. Turvapaikanhakijakortin saatuaan turvapaikanhakijat

joutuvat usein odottamaan noin vuoden päätöstä turvapaikasta. Monet turvapaikanhakijat ovat kodittomia tai asuvat huonoissa oloissa, esimerkiksi todella ahtaasti tai ilman sähköä ja vettä. Käytännössä kodittomille ei ole tarjolla majoitusta. Järjestöt ja valtio tarjoavat tukiasuntoja, mutta niihin on pitkä jono ja perheet ovat etusijalla. Taloudellista tukea ei ole ja työn saanti Kreikassa on haasteellista. Myös työluvan saaminen on vaikeaa, ensin täytyy löytää työpaikka ja vasta sen jälkeen voi hakea työlupaa. Tämä lisää pimeään työvoiman käyttöä ja polkee turvapaikanhakijoiden oikeuksia. Lähes kaikki Praksiksessa tapaamani turvapaikanhakijat olivat työttömiä.

Praksiksen asiakkaita ovat myös turvapaikanhakijat, jotka ovat odottaneet päätöstä turvapaikasta vuosia. Työharjoittelussa pisin kuulemani odotusaika oli seitsemän vuotta. Pitkät jonot johtuvat siitä, että aikaisemmin turvapaikanhakuprosessista vastasi poliisi, jonka ylläpitämä järjestelmä ei toiminut, ja hakemukset kasaantuivat. Turvapaikanhakuprosessin aikana turvapaikanhakijat eivät saa poistua maasta ja monet ovatkin rakentaneet elämänsä Kreikkaan ja perustaneet esimerkiksi perheen ja opetelleet Kreikan kielen. Tällaisissa tapauksissa kielteinen päätös voi erottaa perheenjäsenet toisistaan.

3.1 Laiton maahantulo Eurooppaan

Eurooppaan pääsemiseksi laillisesti tarvitaan viisumi ja passi. On myös pystyttävä osoittamaan, että on tarpeeksi varallisuutta, jotta pystyy tulemaan toimeen Euroopassa ja matkustamaan takaisin kotimaahan. Matkustajan täytyy myös pystyä osoittamaan dokumentti, jossa esitetään matkustamisen syy. Euroopassa työskentelyä varten tarvitaan työlupa. (Crossing the EU borders 2011.) Kaikilla ei ole kuitenkaan mahdollisuutta täyttää näitä kaikkia ehtoja, joten vaihtoehdoksi jää laitoin rajanylitys.

Euroopan Unionin ulkorajoista huolehtivan viraston Frontexin mukaan vuonna 2012 Eurooppaan laittomasti saapuvia henkilöitä havaittiin Euroopan maiden rajoilla 73 000. Suosittu reitti sijaitsee itäisellä Välimeren alueella, jonka varrelle Kreikka, Bulgaria ja Turkki kuuluvat. Vuonna 2012 tällä reitillä havaittiin 34 224 laitonta maahantulijaa, joista 26 prosenttia, eli suurin osa oli Afgaaneja. (Illegal border-crossing 2013: 19.) Joidenkin raporttien mukaan Iranissa on tällä hetkellä 2-4 miljoonaa afgaanisiirtolaista, jotka ovat saaneet Iranin hallitukselta oleskelu- ja työluvan. Luvat ovat nyt menneet vanhaksi, ja afgaanit ovat laittomasti Iranissa. Tämän vuoksi he yrittävät päästä Euroopan Unionin

maihin. (Illegal border-crossing 2013: 25.) Toiseksi suurin osa rajanylittäjistä on syyrialaisia, mikä johtuu Syyrian vaikeasta sisäisestä tilanteesta (Illegal border-crossing 2013: 26). Edellä esitetyt luvut koskevat vain niitä henkilöitä, jotka ovat jääneet kiinni ylittäessään rajaa. Kaiken kaikkiaan Euroopan Unionin alueella havaittiin vuonna 2012 344 928 laitonta maassa olijaa (Detections of illegal stay 2013: 42).

Vuonna 2012 Kreikka aloitti toimet laittoman rajanylityksen hallitsemiseksi. Kreikan ja Turkin maarajaa alettiin valvoa, jonka seurauksena havainnot laittomista maahantulijoista rajalla vähenivät. Sen sijaan havainnot lisääntyivät Turkin ja Bulgarian rajalla, sekä Kreikan ja Turkin vesirajalla. Tavallisesti laittoman maahantulijat jatkavat matkaansa Kreikasta muihin EU maihin. Jos rajanylitys Kreikkaan tai Bulgariaan epäonnistuu, siirtolaiset jäävät usein Turkkiin, koska kokevat olosuhteet siellä paremmiksi kuin omassa kotimaassaan. (Illegal border crossing 2013: 22–24.)

Euroopan Unionin maihin yritetään päästä myös väärennettyjen dokumenttien avulla. Tällaisia dokumentteja on neljää eri laatua: aidot passit, joita on muokattu, alusta asti tehdyt, aitoa muistuttavat dokumentit, aidot dokumentit (passi, viisumi), jotka on saatu antamalla hakemuksessa väärää tietoa ja aidot dokumentit, joita käyttää toinen, samalta näyttävä henkilö. Vuonna 2012 EU:n rajoilla havaittiin noin 8000 kehitysmaista kotoisin olevaa maahantulijaa, jotka yrittivät ylittää rajan väärennettyjen dokumenttien avulla. Eniten laittomia dokumentteja havaitaan EU:n maarajoilla, toiseksi eniten lentokentillä, ja vähiten vesirajoilla. Eniten väärennettyjä dokumentteja käyttivät albanialaiset, syyrialaiset, marokkolaiset, ukrainalaiset ja nigerialaiset. (Document fraud 2013: 38–39.)

3.2 Kreikka – portti Eurooppaan

Viime vuosien aikana laitton maahantulo Kreikkaan on yleistynyt, ja Kreikasta on tullut portti Eurooppaan. Espanjan ja Italian maahanmuuttopolitiikka ja niiden yhteistyön lähimpien Afrikan maiden kanssa on saanut aikaan sen, että Afrikan maiden maahantulo suuntautuu Kreikkaan. Samaan aikaan Aasian ja Lähi-idän maahantulo yleistyy, maahantulijoita on esimerkiksi Afganistanista, Irakista, Pakistanista ja Bangladeshista. Laittomasti maahan tullaan yleisimmin Kreikan ja Albanian ja Kreikan ja Turkin rajan kautta. (Charalambos Kasimis 2012.)

Kreikan maahanmuuttopolitiikka on ollut heikkoa: vuonna 2010 Kreikassa oli 132 524 ihmistä pidätettynä laittomasta maahantulosta tai laittomasta oleskelusta maassa. Kreikassa on arvioilta miljoonasta 1,3 miljoonaan maahanmuuttajaa, joista puolet on maassa ilman laillisia dokumentteja. Kreikassa oleskelevien ulkomaalaisten määrää on kuitenkin vaikea tilastoida luotettavasti. Kreikan hallitus ei ollut varautunut niin suureen maahanmuuttajien määrään, ja ongelmana on ollut tämän joukon sopeuttaminen kreikkalaisen yhteiskuntaan. (Charalambos Kasimis 2012.)

4 Talouskriisin vaikutukset Kreikkaan ja turvapaikanhakijoiden oloihin

Euroopan talouskriisi on saanut alkunsa Yhdysvaltojen asuntomarkkinoiden hintakuplasta, mikä hidastutti koko maailman talouden kehitystä, mutta toisaalta Euroopan maiden omasta rahankäytöstä. 2000- luvun alussa euroalueen eteläiset maat ottivat huomattavan määrän lainaa liittyessään euroon. Velkarahaa ei kuitenkaan käytetty taloudellisen tilanteen parantamiseen, vaan esimerkiksi Kreikka eli yli varojensa. Vuonna 2009 Kreikan hallitus ilmoitti, että Kreikan talouden alijäämä on huomattavasti ilmoitettua suurempi. Kreikka on saanut lainojensa maksamista varten kaksi lainaohjelmaa, ja velkoja on myös saneerattu, eli annettu anteeksi. Ehtona oli, että Kreikan on toteutettava rankka säästökuuri. (Ulkoministeriö 2012.)

Talouskriisin vaikutukset ja säästöt heijastuvat kreikkalaisten elämään. Työllisyystilanne on heikko: työttömyysprosentti on 25 prosenttia. Alle 24- vuotiaista yli 60 prosenttia on työttömiä, jonka seurauksena valmistuvat opiskelijat muuttavat helpommin ulkomaille. (Suomen suurlähetystö 2013.) Talouskriisi heijastuu kreikkalaisten terveyteen. Mielen-terveysongelmat, päihdeongelmat ja infektioaudit ovat yleistyneet vuosina 2010–2011. Vuonna 2011 kreikassa oli arviolta 20 000 koditonta, mikä on 12 280 ihmistä enemmän kuin vuonna 2009. Vuonna 2014 yksin Ateenassa arvioidaan olevan 15 000 ihmistä, jotka luokitellaan kodittomaksi (Aggelos Skordas 2014). Kreikan kahdessa suurimmassa kaupungissa Ateenassa ja Thessalonikissa 22 000 ihmistä ottaa järjestöiltä vastaan ruoka-avustusta päivittäin. (Benos ym. 2013: e1.) Eurokriisin vaikutuksena yksityisten lääkäripalvelujen käyttö vähenee, ja julkisen terveydenhuollon tarve kasvaa, mikä on riskitilassa sen kanssa, että säästöohjelmaa toteutetaan esimerkiksi julkista terveydenhuoltoa karsimalla. (Benos ym. 2013: e3).

Säästöohjelma vaikuttaa suorasti myös turvapaikanhakijoiden oloihin. Terveystieteiden palvelujen tarve kasvaa, mutta julkista terveydenhuoltoa leikataan. Ihmisten heikko taloudellinen tilanne ei mahdollista yksityisten lääkäripalvelujen käyttöä, mikä näkyy myös Praksiksen toiminnassa: noin puolet asiakkaista on nykyään kreikkalaisia.

5 Määritelmiä elämänhallinnasta

Elämänhallinnan käsite on monimerkityksellinen, ja sitä on tutkittu niin sosiaalipedagogiikan, sosiaalipolitiikan, sosiologian ja psykologian aloilla. Eri aloilla käsite saa erilaisia tulkintoja ja määritelmiä, mutta se ei ole minkään oppisuunnan yksinomaisuutta (Hämäläinen – Kurki 1997: 126). Keskityn opinnäytetyössäni sosiaalipedagogisiin määritelmiin elämänhallinnasta, ja näiden määritelmien valossa tutkin Praksiksen turvapaikanhakijoiden elämänhallintaa.

5.1 Erik Allardin määritelmä hyvinvoinnista

Erik Allardt toteutti 1970-luvulla Pohjoismaisen hyvinvointitutkimuksen, jossa hyvinvointi määritellään tarpeiden tyydytyksen näkökulmasta. Allardtin mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta osatekijästä, elintasosta (having), yhteisyyssuhteista (loving) ja itsensä toteuttamisesta (Being). (Allard 1976: 9.) Allardin mukaan hyvinvointi ei ole vain objektiivisesti tai aineellisesti mitattava asia, vaan siihen liittyy yksilön subjektiiviset kokemukset. Elintaso ja elämänlaatu eivät tarkoita samaa, vaan jälkimmäiseen käsitteeseen liittyvät kokemukset sosiaalisten ja itsensä toteuttamisen tarpeiden tyydyttymisestä. Elintasolla taas tarkoitetaan materiaalien tarpeiden tyydytystä. Hyvinvointi koostuu sekä elintasosta, että elämänlaadusta. (Allardt 1976: 32–33.)

Elintason osatekijät ilmaisevat sen, mitä kaikki ihmiset tarvitsevat. Näitä osatekijöitä ovat tulot, asumisolot, työllisyys, koulutus ja terveys. Elintason osatekijät ovat hyvinvoinnin kannalta perustavanlaatuisia, alhainen elintaso vaikuttaa niin ihmisen käyttäytymiseen kuin sosiaalisiin suhteisiin. Yhteisyyssuhteiden osatekijöitä ovat paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyysuhteet. Allardtin mukaan ihmisellä on tarve kuulua sosiaalisten

suhteiden verkostoon, jossa ilmaistaan välittämisen tunteita. Hyvinvointia edistävät symmetriset suhteet: ihminen saa vastaanottaa sekä osoittaa kiintymystä toiseen. (Allardt 1976: 39–50.)

Itsensä toteuttamisen osatekijät on muotoiltu seuraavanlaisiksi: yksilöä pidetään persoonana (hän on jossain määrin korvaamaton), hän saa osakseen arvonantoa, yksilöllä on mahdollisuudet harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintoihin, yksilöllä on mahdollisuudet poliittiseen osallistumiseen (mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämään ja saada ongelmia käsitellyiksi). Allardt pohtii kuitenkin sitä, pystyykö ihminen aina yhtälailla vaikuttamaan omaan elämäänsä ja kohtaloonsa. (Allard 1976: 39–50.)

5.2 Lauri Rauhalan holistinen ihmiskäsitys

Lauri Rauhalan holistisessa ihmiskäsityksessä ihmisen olemassaolon perusmuodot ovat tajunnallisuus, kehollisuus ja situationaalisuus. Kehollisuudella Rauhala tarkoittaa ihmisen orgaanista olomuotoa. Tajunnallisuus käsitetään inhimillisen kokemisen kokonaisuudeksi. Ihmisen mieli on merkityksien antaja, jonka avulla ymmärrämme, tunnemme, uskomme ja uneksimme. Situationalisuudella tarkoitetaan sitä, että ihminen on elämäntilanteensa kautta kietoutunut ympäröivään todellisuuteen ja muihin ihmisiin. (Rauhala 1983: 32–44.) Holistisen ihmiskäsityksen avulla pystyn jäsentämään elämäntilanteen käsittelyä. Ihmisen olemassaolon perusmuotojen huomioon ottaminen mahdollistaa ihmisen elämän tarkastelemisen kokonaisvaltaisesti.

5.3 Elämäntilanteen ja arki

Juha Hämäläisen mukaan elämäntilanteen ja arki jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen. Hämäläisen mukaan sisäisellä elämäntilanteella tarkoitetaan sitä, että yksilö selviytyy elämän eri vaiheisiin kuuluvista kehitystehtävistä itsenäisesti, ja pystyy tekemään omaa elämäntilanteen myönteisesti ohjaavia ratkaisuja. Ulkoinen elämäntilanteen ja arki tarkoittaa riittävää toimeentuloa, ihmissuhteita, työtä, harrastuksia ja yhteiskunnallisia instituutioita. Sosiaalipedagogiikassa ajatellaan elämäntilanteen ja arjen käsitteiden suuntaavan huomion realistiseen maailmaan, jossa ihmiset elävät ja toteuttavat itseään mahdollisten sosiaalisten paineiden alla. Käsitteet ilmentävät myös sosiaalipedagogisen saksalaisen perin-

teen ”suurta linjaa”, johon kuuluu vaikeissa oloissa elävien ihmisten subjektiuden ja elämänhallinnan tukeminen. Subjektiudella tarkoitetaan itsetietoista ja vastuullista yhteiskunnan jäsenyyttä. Arkeen suuntautunut sosiaalipedagoginen toiminta merkitsee ihmisten elämäntavan ja sosiaalisten suhteiden kunnioittamista. (Hämäläinen – Kurki 1997: 126–128; Hämäläinen 1999: liite 1)

6 Osallisuus Nigel Thomasin mukaan

Thomas on tutkinut lapsien osallisuutta päätöksentekoprosesseissa haastattelemalla lapsia ja osallistumalla lapsien asioita käsitteleviin palavereihin. Vaikka osallisuusteoria on tehty lapset kohdejoukkona, teoriaa voi soveltaa aikuisiin turvapaikanhakijoihin. Turvapaikanhakijat ovat usein asemassa, jossa tehdään päätöksiä ilman heidän äänensä kuulemista. Esimerkiksi yhteisen kielen puuttuminen ja epätietoisuus Eurooppalaisista tavoista voivat olla osallisuutta laiminlyöviä seikkoja.

Thomasin mukaan osallisuus ei ole mitattava asia: sitä ei voi olla joko vähän vai paljon, vaan se liittyy muihinkin seikkoihin. Ei pidä ottaa huomioon vain sitä, mitä asiakas puhuu, vaan myös se, ymmärtääkö hän asian ja mitä vaihtoehtoja on olemassa. On myös otettava huomioon, ymmärtääkö asiakas jo tehtyjen ratkaisuiden syyt. (Thomas 2000: 175.)

Thomasin teoriassa osallisuutta jäsennetään kuuden osa-alueen avulla. Osallisuuden elementtejä ovat mahdollisuus valita, osallistuuko vai ei, mahdollisuus saada tietoa omasta tilanteesta ja oikeuksista, mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoprosessiin, mahdollisuus osallistua keskusteluun ja esittää omia näkemyksiä, mahdollisuus saada tukea, jotta saa ilmaistua mielipiteensä, mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. (Thomas 2000: 175–176.)

Thomas on kuvannut osallisuutta seinänä, joka rakennetaan osallisuuden eri elementteistä. Elementtejä voi käyttää eri tavoilla seinän rakentamisessa, ja seinää voidaan rakentaa joko vaakasuoraan tai pystysuoraan. (Thomas 2000: 175.) Osallisuuden voidaan siis ymmärtää rakentuvat eri elementeistä ja eri elementit tukevat toisiaan. Mitä enemmän ja mitä vahvempia elementit ovat, sitä vahvempi seinä on. Jos osallisuuden eri osa-alueet ovat kunnossa, sitä vahvempi yksilön osallisuuden kokemus on.

7 Aineistonkeräysmenetelmä

Alkuperäisenä ajatuksenani oli selvittää turvapaikanhakijoiden kokemuksia kyselylomakkeen avulla, mutta tutustuttuani Praksiksen asiakaskuntaan ja kuunneltuani työntekijöiden mielipiteitä, päädyin keräämään aineiston puolistrukturoidun haastattelun avulla. Elämänhallinnan käsite on hyvin henkilökohtainen, eikä siitä välttämättä ole helppo puhua vieraalle ihmiselle. Haastattelussa luotettavuutta vähentää sosiaalisesti suotavien vastausten antaminen ja tämä seikka puolsi kyselylomakkeen käyttämistä (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2012, 206). Sekä haastattelussa, että kyselylomakkeessa on hyviä puolia tutkimuskysymyksen selvittämisen kannalta, mutta päädyin kuitenkin valitsemaan aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, koska se lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Haastattelun avulla pystyn varmistamaan, että kohdejoukko ymmärsi tutkimuskysymykset ja että tutkimukseen suhtauduttiin tarpeeksi vakavasti.

Aloittaessani aineiston keräämisen valmistelun, ajattelin vielä kerääväni aineiston kyselylomakkeen avulla. Valmistelin kyselylomakkeen elämänhallinnan osa-alueiden pohjalta: halusin saada tietoa turvapaikanhakijoiden perustarpeiden tyydyttymisestä, sosiaalisista suhteista ja kokemuksesta siitä, pystyvätkö he itse vaikuttamaan omaan elämäänsä. Sain apua Praksiksen työntekijöiltä kyselylomakkeen laatimiseen. Heiltä saatu apu oli arvokasta, koska he tunsivat tutkimusjoukon ja auttoivat minua muokkaamaan kysymyksiä mahdollisimman ymmärrettävään muotoon. Kyselylomakkeen valmistuttua ja keskusteltuni työharjoitteluni ohjaajan kanssa, tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että haastattelu on parempi vaihtoehto kuin kyselylomake. Turvapaikanhakijoiden lukemisen sekä englannin kielen taso vaihtelevat paljon, joten haastattelun avulla pystyn vähentämään väärinymmärryksien mahdollisuutta kysymyksiin vastattaessa.

Hirsjärven ja Remeksen mukaan haastattelu voidaan valita aineistonkeruumenetelmäksi siksi, että tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia. Haastattelu valitaan usein myös siksi, että tutkittava halutaan nähdä subjektina ja hänelle halutaan antaa mahdollisuus tuoda itseään koskevia asioita esille mahdollisimman vapaasti. Haastatteltava on tutkimuksessa aktiivinen osapuoli. Haastattelu voidaan valita myös silloin, jos halutaan tutkia arkaluontoisia aiheita. Tämä asia on toisaalta kiistanalainen, koska kyselylomakkeella kerättävässä aineistossa tutkittava voi jäädä anonyymiksi. (1997, 205–206). Nämä seikat puoltavat haastattelun käyttämistä aineiston keräämisessä. Halusin

haastatella ihmisiä, koska on vaikea arvioida, mitä he tulevat vastaamaan. Haastattelussa voin kysyä ja tarkentaa, mitä he tarkoittavat. Haluan antaa ihmisille mahdollisuuden kertoa kokemuksistaan vapaasti, koska tällöin esiin voi tulla uusia näkökulmia. Haluan myös antaa haastateltaville kokemuksen siitä, että heidän vastauksensa ovat tärkeitä ja he auttavat minua osallistuessaan haastatteluun, koska usein maahanmuuttajat ovat apua vastaanottava osapuoli.

Koska elämänhallinnan käsite on melko arkaluontoinen ja yksityinen, olin aluksi sitä mieltä, että kyselylomake on parempi vaihtoehto. Arkaluonteisia tietoja kerätessä tutkijan on kuitenkin selvitettävä itselleen, onko niiden tuoma lisä niin arvokas, että se oikeuttaa puuttumaan ihmisten yksityisyyteen (Eskola – Suoranta 2008: 56). Koska olin valinnut tutkittavaksi aiheeksi elämänhallinnan kokemukset, on henkilökohtaisten kysymysten esittäminen väistämätöntä opinnäytetyön kannalta. Kysymysten esittäminen haastattelulla on parempi vaihtoehto, koska kyselylomake saattaisi aiheuttaa hämmennystä vastaajissa. Haastattelussa he voivat heti tarkentaa, jos jokin jää epäselväksi, ja pystyn paremmin kertomaan, miksi kerään tietoja, ja miksi heidän kertomansa on minulle tärkeää. Haastattelutilanne on valmisteltava hyvin ja haastattelussa toimittava hienovaraisesti ja haastateltavaa kunnioittavasti, jotta haastattelusta ei tule epämiellyttävä kokemus haastateltavalle.

7.1 Puolistrukturoitu haastattelu

Aineistonkeruumenetelmänä käytän puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltavat saavat vastata omin sanoin (Eskola – Suoranta 2003, 86). Haastattelutekniikkaa on hyvä testata etukäteen ja suorittaa esihaastattelu, jotta haastattelun toimivuus voidaan varmistaa. (Eskola – Suoranta 2003, 88). Haastatteluun osallistumisen täytyy olla vapaaehtoista, ja haastateltavalle täytyy selvittää kuka haastattelua tekee ja miksi. Haastateltavalle on myös selvitettävä, miksi juuri hänet on valittu tutkimukseen. Haastattelijan on korostettava haastattelun luottamuksellisuutta ja haastateltavalle on kerrottava etukäteen arvioitu haastattelu-aika. (Eskola – Suoranta 2003, 92–93).

Aloitin tekemällä esihaastattelun, jossa halusin varmistaa, ovatko haastattelukysymykset ymmärrettäviä. Sain myös harjoitella haastattelemista ja sitä, miten ”esittelen” haastattelun ja sen tarkoituksen haastateltaville. Ensimmäisillä haastattelukerroilla Praksiksen sosiaalityöntekijä oli kuuntelemassa haastattelua, ja sain palautetta siitä, miten haastattelu meni.

Haastattelin Praksiksen poliklinikan asiakkaita. Poliklinikalla asiakkaat joutuvat usein odottamaan yli tunnin päästäkseen näkemään sosiaalityöntekijää, lääkäriä tai lakimiestä, joten käytin tätä odotusaikaa hyväkseni ja haastattelin ihmisiä sillä välin, kun he odottivat omaa vuoroaan. Aluksi esittelin itseni: kerroin, että olen opiskelija Suomesta ja tarvitsen koulutehtävää varten haastateltavia. Kysyin, onko kyseinen henkilö turvapaikanhakija, ja haluaisiko hän osallistua haastatteluun, joka kestäisi noin kymmenen minuuttia. Kerroin lyhyesti haastattelun aiheen, ja korostin, että haastattelu on luottamuksellinen. Vain yksi ihminen kieltäytyi haastattelusta. Jos haastateltava suostui, menimme vapaaseen toimistoon tekemään haastattelun. Kerroin vielä, että haastattelu voidaan keskeyttää, jos haastateltava niin haluaa, eikä kaikkiin kysymyksiin tarvitse vastata, jos ei halua. Kehotin myös haastateltavaa kysymään, jos ei ymmärtänyt jotain kysymystä, ja korostin, ettei haastattelu liity Praksikseen, vaan se on osa koulutyötäni. Koska minulla ei ollut mahdollisuutta käyttää äänityslaitteita, kirjoitin haastateltavien vastauksista muistiinpanot. Käytännössä toimin niin, että kirjoitin vastauksen ja luin sen ääneen haastateltavalle, jolloin hän pystyi lisäämään jotain tai korjaamaan vastaustaan.

7.2 Haastateltavat

Haastatteluun osallistui 17 Praksiksen poliklinikan turvapaikanhakija asiakasta. Nuorin vastaajista oli 14 vuotias ja vanhin 46 vuotias. Seitsemän vastaajista oli miehiä ja kymmenen naisia. Vastaajat olivat Nigeriasta, Etiopiasta, Ghanasta, Somaliasta, Filippiineiltä ja Egyptistä. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää se, että haastattelut tehtiin englannin kielellä, eli haastateltavat ovat pääosin Afrikan maista. Praksiksessa on farsin ja arabian kielten tulkki, mutta hän ei puhu englantia, joten olisin tarvinnut kaksi tulkkia kääntämään sekä kysymykset, että vastaukset. Tämä heikentää tutkimuksen luotettavuutta merkittävästi, ja vähentää haastattelujen nimettömyyttä. Vaihtelua oli siinä, kuinka kauan haastateltavat olivat olleet Kreikassa. Pisin aika oli 16 vuotta, ja lyhyin kahdeksan kuukautta.

8 Elämänhallinnan käsitteen operationalisoiminen haastattelukysymyksiä varten

Eskolan ja Suorannan mukaan operationalisointi tarkoittaa teoreettisen käsitteen yhdistämistä konkreettiseen havaintotodellisuuteen. Teoreettisella käsitteellä on empiirinen vastine, jota tarvitaan tutkimuksen tekemisessä. Operationalisoinnissa täytyy ottaa huomioon omat aikaisemmat kokemukset ja teoriatieto. Tutkija päättää omien kokemustensa ja teoriatiedon perusteella, mitkä asiat ovat tärkeitä operationalisoinnin kannalta. (2008: 75–78.) Elämänhallinnan käsitteen operationalisoinnin kannalta on tärkeää ottaa huomioon edellä mainituissa määritelmässä havaittavissa olevat kolme hyvän elämän osatekijää: ihmisen orgaaniseen olemassaoloon liittyvät perustarpeet, kuten ravinto ja turvallisuus, itsensä toteuttamiseen liittyvä ulottuvuus sekä sosiaalinen ympäristö, missä ihminen elää ja vaikuttaa.

Haastattelulomakkeen kannalta tärkeää on se, miten elämänhallinnan käsitteen saa käännettyä arkikielelle sellaiseen muotoon, jonka tutkittavat ymmärtävät (Eskola – Suoranta 2008: 77.) Jotta turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan kokemusten tutkiminen on mahdollista, elämänhallinnan käsite täytyy ”purkaa” pienempiin osiin ja selvittää elämänhallinnan eri osa-alueita konkreettisilla kysymyksillä, joiden voidaan ajatella kuvaavan elämänhallintaa. Ihmistieteissä operationalisoinnissa on kuitenkin tulkinallisia ongelmia, koska teoreettisille käsitteille ei voi antaa suoria ja yksiselitteisiä määritelmiä. Operationaalinen määritelmä voi olla teoreettista käsitettä suppeampi tai laajempi, tai ne voivat kohdata osittain, tai olla täsmälleen samat. Teoreettisen käsitteen ja operationaalisen vastinparin kohtaamattomuus on kuitenkin hyväksyttävissä, jos siihen kiinnitetään tarpeeksi huomiota. (Eskola – Suoranta 2008: 75.)

Sekä Allardtin, Rauhalan ja Hämäläisen hyvää elämää määrittelevissä teorioissa elämänhallintaan liittyy elintasoon ja ihmisen perustarpeisiin liittyvä osatekijä, sosiaalisiin suhteisiin liittyvä tekijä ja ihmisen henkiseen puoleen sekä subjektiuteen liittyvä tekijä. Allardtin ”having”- osatekijän voidaan ajatella olevan sama kuin Rauhalan kehollisuus. Myös Hämäläisen ulkoiseen elämänhallinnan määritelmään kuuluu toimeentulo. Allardtin ”loving”- tekijää vastaa Rauhalan situationalisuus, ja myös Hämäläinen on määritellyt elämänhallinnan osatekijäksi ihmissuhteet. Itsensä toteuttaminen, eli ”being”, voidaan ajatella olevan sama kuin tajunnallisuus ja Hämäläisen sisäinen elämänhallinta.

Elämänhallinnan kokemuksia selvittäessäni aion ottaa huomioon nämä kolme osatekijää, ja käyttää niitä pohjana kyselylomaketta tehdessäni.

Käytin haastattelun runkona kyselylomakkeen (liite 1) kysymyksiä, joissa huomioin elämänhallinnan eri osa-alueet. Alussa on kolme "harjoittelukysymystä": ikä, sukupuoli ja kauanko haastateltava on ollut Kreikassa. Valitsin nämä kysymykset, jotta voin vertailla aineistoa. Ajattelin myös, että näin haastateltava saa hieman aikaa tottua haastattelutilanteeseen. Kysymys numero neljä koski sitä, mitä asioita ihmiset pitävät perustarpeinaan. Kysymyksellä numero viisi halusin saada tietoa turvapaikanhakijoiden sosiaalisista suhteista ja siitä, onko turvapaikanhakijoilla turvaverkkoa Ateenassa. Kysymykset kuusi, seitsemän ja kahdeksan liittyvät itsensä toteuttamisen osa-alueeseen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämään. Kysymys kuusi liittyy tulevaisuudensuunnitelmiin. Kysymykset seitsemän ja kahdeksan liittyvät tunteisiin ja niiden hallintaan.

9 Aineiston analyysi ja johtopäätökset

Käytin aineiston analyysissä sisällön erittelyä, eli laskin vastauksien yleisyyksiä aineistossa. Olen käyttänyt havaintoyksikköinä sekä yksittäisiä sanoja, että kokonaisia lauseita. (Eskola – Suoranta 2008: 185.) Sanat havaintoyksikköinä olivat helpommin tulkittavissa kuin lauseet, joita jouduin tulkitsemaan ja luokittelemaan enemmän. Esitän tulokset taulukkomuodossa, ja vastauksista, joita olen luokitellut yhden otsikon alle, esitän esimerkkejä.

9.1 Perustarpeet

Yleisimmin perustarpeeksi mainittiin perhe tai perheen hyvinvointi. Toiseksi eniten perustarpeina pidettiin työtä, ravintoa ja kotia. Haastateltavat kuvailivat perustarpeekseen myös eräänlaista rauhan tunnetta:

"Power to enjoy life. Even we have problem, no problem, it is just life" mies

38

"I need peace, and I came here to be in peace" nainen 46

"When my mind is free" mies 36

Perustarpeikseen haastateltavat mainitsivat terveyden ja ystävät. Aineistossa on kaksi mainintaa siitä, että perustarpeena pidetään riippumattomuutta muista.

Taulukko 1. Mitä asioita pidät perustarpeinasi?

Perhe	9
Työ	7
Ruoka	6
Koti	6
Rauha	5
Terveys	4
Ystävät	4
Riippumattomuus muista	2

Kysymys perustarpeista osoittautui monitulkintaisimmaksi. Monet haastateltavat eivät ymmärtäneet kysymystä, jolloin tarkensin sitä kertomalla joitain esimerkkejä perustarpeista, kuten ravinto, koti tai ystävät, mikä on voinut vaikuttaa haastateltavien vastauksiin. Se, että haastateltavat eivät ymmärtäneet kysymystä, voi johtua siitä, että asiat, joita itse pidän perustarpeina, eivät välttämättä ole turvapaikanhakijoille itsestäänselvyys. Monella turvapaikanhakijalla on rankkoja kokemuksia takanaan ja elämä turvapaikanhakijana Kreikassa voi olla selviytymistä. Tällöin perustarpeiden turvaaminen voi olla haasteellista.

Perheen merkitys perustarpeiden määrittelyssä oli suurempi kuin osasin odottaa. Perustarpeeksi määriteltiin myös lasten hyvinvointi. Tämä voi johtua kulttuurieroista, koska monet haastateltavat tulevat kulttuureista, joissa yhteisön merkitys on suurempi. Perheen merkitys voi korostua myös siksi, että turvapaikanhakijat joutuvat usein eroon perheestään. Tällöin kotimaassa olevaa perhettä ikävöidään ja arvostus sitä kohtaan nousee. Perheen merkitys voi myös korostua, jos koko perhe hakee turvapaikkaa Kreikasta ja perheyhteisö on ainoa sosiaalinen kontakti uudessa maassa.

Vastauksissa mainitaan samoja asioita kuin elämänhallinnan määritelmässä. Allard on määritellyt elämänhallinnan elintason osatekijöiksi tulot, asumisolot, työllisyyden, koulutuksen ja terveyden (Allardt 1976: 39–50). Haastateltavat ovat kertoneet perustarpeeseen muun muassa työn, ravinnon, kodin ja terveyden. Hämäläisen mukaan ulkoiseen elämänhallintaan kuuluvat samat asiat kuin Allardin määritelmässä, lisäksi ihmisuhteet ja yhteiskunnalliset instituutiot (Hämäläinen – Kurki 1997: 126–128; Hämäläinen 1999: liite 1). Myös Allardin mukaan ihmisellä on tarve kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon, ja vastauksissa näkyy selvästi perheen ja ystävien merkitys hyvinvoinnin osatekijänä (Allardt 1976: 39–50). Hämäläisen määritelmään kuuluvia yhteiskunnallisia instituutioita ei kerrottu kuuluvan perustarpeisiin. Tämä voi kertoa siitä, että turvapaikanhakijat ovat usein yhteiskunnan marginaalissa, jolloin he voivat jäädä syrjään yhteiskunnan palveluista. Toisaalta yhteiskunnalliset instituutiot eivät kuulu arkikäsitteisiin ihmisen perustarpeista.

Haastateltavat kertoivat jonkinlaisen sisäisen rauhan tunteen olevan perustarve. Allardin elämänhallinnan teoriassa hyvinvointi ei ole vain objektiivisesti mitattava asia, vaan siihen liittyvät yksilön subjektiiviset kokemukset (Allardt 1976: 32–33.). Tämän voi havaita haastateltavien vastauksista. Aineelliset asiat eivät ainoastaan tuo hyvinvointia, vaan oma sisäinen tunne on tärkeä.

9.2 Turvaverkko

Haastateltavat kertoivat, että Kreikassa apua voi saada ystäviltä tai eri järjestöiltä, tai että heillä ei ole ketään, keneltä kysyä apua. Aineistossa on seitsemän mainintaa siitä, että ystävältä voi saada apua tarvittaessa. Tällaisen vastauksen yhteydessä on kuitenkin kaksi mainintaa siitä, että ystävän apu ei ole luotettavaa. Turvapaikanhakijat vaikuttavat olevansa yksin ongelmiensa kanssa.

Taulukko 2: Onko sinulla joku, keneltä voi kysyä apua Kreikassa?

Järjestöt	7
Ystävä	7
Ei	6

Allardin määritelmän mukaan ihmisillä on tarve kuulua sosiaalisiin verkostoihin, mutta haastattelujen perusteella näyttää siltä, että turvapaikanhakijoiden verkostot eivät ole kovin kattavia ainakaan avun tarpeen hetkellä (Allardt 1976: 39–50). Monet ovat kertooneet, että saavat tarvittaessa apua järjestöiltä. Allardin mukaan symmetriset suhteet, joissa saa vastaanottaa ja osoittaa kiintymystä, lisäävät hyvinvointia (Allardt 1976: 39–50). Järjestön työntekijän kanssa asioiminen on kuitenkin ammatillinen suhde, eikä symmetrinen suhde.

Haastateltavat, jotka kertoivat, että ystävältä saa tarvittaessa apua, olivat olleet Kreikassa vähintään kolme vuotta. Vastaajat, jotka kertoivat, että Kreikassa ei ole ketään, keneltä pyytää apua, olivat olleet Kreikassa neljästä yhdeksään vuotta, vain yksi vastaaja oli ollut Kreikassa vain kahdeksan kuukautta. Kreikassa vietetty aika ei siis vaikuta siihen, onko turvapaikanhakijalla turvaverkkoa.

Allardin mukaan elämänhallintaan liittyy se, että saa ongelmiaan käsitellyksi (Allardt 1976: 39–50). Haastattelujen mukaan turvapaikanhakijoiden ongelmien käsittelyä vaikeuttaa ainakin se, että apua on vaikeampi saada, koska turvaverkko ei ole niin vahva. Myös kielimuuri vaikeuttaa ongelmien käsittelyä, ja moni turvapaikanhakija onkin Praksiksessa siksi, että tarvitsee apua asioidensa hoitamiseen, esimerkiksi lääkäriajan varaamiseen, koska oma kielitaito ei riitä. Ongelmallista on myös se, että vaikka turvapaikanhakija puhuisi hyvää englantia, virkailijat eivät välttämättä puhu englantia.

9.3 Tulevaisuus

Suurin osa vastaajista ei osannut sanoa, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan. Toiseksi eniten vastauksia liittyi siihen, että elämän nähtiin muuttuvan paremmaksi:

"My son will grow up and I will be happy" nainen 36

"Life is somehow complicated but I think it is going to be better, I will live good life" mies 29

"I will look for better" nainen 35

"I see it is going to be better, God will help me" nainen 28

Myös toivottomuuden tunteet ja epätietoisuus tulevaisuudesta tulivat vastauksissa esiin:

"It will be better if I can work" mies 35

"Nothing will happen" nainen 36

"It is very difficult to know, when you guess something it comes different"
nainen 46

Kotimaahan paluuseen ja Kreikkaan jäämiseen liittyviä vastauksia oli kumpaakin neljä kappaletta. Kahdessa vastauksessa kerrottiin, että haastateltava uskoo löytävänsä tulevaisuudessa työpaikan.

Taulukko 3: Millaisena näet elämäsi viiden vuoden kuluttua?

En tiedä	7
Elämä tulee muuttumaan paremmaksi	6
Toivottomuuden tunne	4
Jään Kreikkaan	4
Muutan takaisin kotimaahan	4
Löydän työpaikan	2

Epätietoisuus ja epävarmuus elämästä näkyivät monessa vastauksessa. Monet vastaajat toivoivat asioita, joita halusivat elämässään tapahtuvan, mutteivat he todella tienneet, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Tähän liittyy se, että turvapaikanhakuprosessi on kesken, jolloin tulevaisuuden asuinpaikastakaan ei ole varmuutta. Se, että vain kaksi kertoi tulevaisuudessa olevansa työpaikassa voi kertoa siitä, että työn saaminen Kreikassa koetaan vaikeaksi. Vain yksi vastaaja, 14 vuotias tyttö kertoi haluavansa valokuvaajaksi. Muut vastaajat eivät maininneet erityisiä ammatti- tai opiskeluhaaveita.

Hämäläisen mukaan sisäisellä elämänhallinnalla tarkoitetaan sitä, että yksilö pystyy tekemään elämänsä elämänsä myönteisesti ohjaavia ratkaisuja (Hämäläinen – Kurki 1997: 126–128; Hämäläinen 1999: liite 1). Turvapaikanhakijat ovat kotimaassaan tehneet ratkaisun lähteä etsimään parempaa elämää Euroopasta. Monelle uusi maa on kuitenkin ollut pettymys. "En tiedä" vastauksien yleisyys kertoo siitä, että haastateltavat eivät osaa sanoa, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan. Tämä voi johtua siitä, että asiat eivät ole aikaisemmin menneet suunnitelmien mukaan, jolloin elämänsä elämänsä ohjaavia päätöksiä ei välttämättä uskalleta enää tehdä, tai edes arvella mitä tulee tapahtumaan. Tämä näkyy myös toivottomuuden tunteista kertovissa esimerkkivastauksissa.

Vaikka epätietoisuus tulevaisuudesta näkyy selvästi vastauksissa, selvästi näkyy myös toivo paremmasta. Allardin mukaan elämänhallintaa lisäävät symmetriset suhteet ja se, että yksilöä pidetään persoonana ja hän saa osakseen arvostusta (Allardt 1976: 39–50). Vastaajat, joiden mielestä tulevaisuus tulee olemaan valoisampaa, kertoivat myös, että perheen tai ystävien kanssa vietetty aika tekee onnelliseksi. Tästä voi päätellä, että vastaajat, joilla on ihmisiä ympärillään näkevät myös tulevaisuuden valoisampana.

9.4 Tunteidenhallinta

Aineistossa on kuusi mainintaa siitä, että vaikealla hetkellä auttaa rukoilu. Ystävien merkitys oli toiseksi suurin:

"I have to talk to my best friend, I don't keep emotions inside" mies 38

"I will go out with my friends" mies 37

"I call my friends" nainen 14

Kolmanneksi eniten mainitaan rentoutuminen ja ulos meneminen, kumpaakin kolme kappaletta. Joissain vastauksissa mainittiin kahvin tai olutlasin juomisen ja tupakan polttamisen auttavan. Myös itkemisen mainittiin helpottavan oloa. Kahdesti mainittiin, että on parempi pysyä kotona, kun olo tuntuu huonolta:

"I stay inside the house because it is difficult with the documents, police check me almost every day" mies 35

"I stay inside the house because if I meet bad or sad people it is not good" mies 28

Uskon haastateltavien tarkoittavan sitä, etteivät he halua joutua sellaisiin vaikeuksiin, jotka vaikeuttavat elämää Kreikassa tai vaarantavat turvapaikan saamisen.

Taulukko 4: Jos tunnet olosi huonoksi tai surulliseksi, mitä teet voidaksesi paremmin?

Rukoilen	6
Ystävät auttavat	5
Rentoudun	3
Menen ulos	3
Poltan tupakkaa	2
Juon kahvia/olutta	2
Itken	2
Olen kotona	2

Vastaajien kertomat asiat olivat sellaisia, kuin odotinkin, eli melko tavallisia arjen keinoja vaikuttaa pahaan mieleen. Rukoilun merkitys näyttäytyi suurempana kuin osasin odottaa. Myös tässä kysymyksessä vastauksissa näkyi ystävien merkitys. Monissa vastauksissa näkyy se, että haastateltavat haluavat rentoutua ja ajatella jotain muuta, kuin huoliaan.

9.5 Onnellisuutta tuovat asiat

Eniten onnellisuutta toi perhe. Vastauksissa oli mainittu oman puolison ja vanhempien tekevän onnelliseksi. Omat lapset oli mainittu monessa vastauksessa. Vastauksissa kerrottiin myös, että itse on onnellinen, kun perheenjäsenet ovat onnellisia. Toiseksi eniten onnelliseksi tekevät ystävät. Kolme vastaajaa kertoi pelaamisen tekevän onnelliseksi. Vastauksissa mainittiin myös rahan, musiikin kuuntelemisen, työn tekemisen ja Jumalan tekevän onnelliseksi.

Taulukko 5: Mitkä asiat tekevät sinut onnelliseksi?

Perhe	12
Ystävät	4
Jalkapallo/Koripallo	3
Raha	2
Musiikin kuuntelu	2
Työ	2
Jumala	2

Selvästi eniten onnellisuutta toivat sosiaaliset suhteet: perhe ja ystävät. Ihmissuhteet liittyvät hyvinvointiin ja elämänhallintaan niin Allardin, Hämäläisen ja Rauhalan mukaan, ja tämä näkyy myös haastateltavien vastauksissa. Ihmiset ovat osa ympäröivää todellisuutta ja elämäntilanteensa kautta yhteydessä muihin ihmisiin (Rauhala 1983: 32–44). Turvapaikanhakijat eivät välttämättä pääse niin helposti osaksi kreikkalaista kulttuuria ja perheen merkitys voi korostua, jos se on ainoa sosiaalinen todellisuus.

10 Pohdinta

Työssäni määrittelen elämänhallintaa kolmen eri teorian pohjalta. Jokaisesta teoriasta löytyvät samat osa-alueet, joilla määritellään elämänhallintaa. Olen aloittanut turvapaikanhakijoiden elämänhallinnan tarkastelemisen ihmisen perustarpeista. Rauhalan mukaan holistisessa ihmiskäsityksessä ihmisen olemassaolon perusmuotoihin kuuluu keuhollisuus, jolla tarkoitetaan ihmisen orgaanista olomuotoa (Rauhala 1983: 32–44). Hyvinvointiin liittyy se, että kehon tarpeet tulevat tyydytetyiksi. Allardin mukaan elintason käsitteeseen kuuluvat ovat tulot, asumisolot, työllisyys, koulutus ja terveys (Allardt 1976: 39–50). Hämäläisen mukaan ulkoinen elämänhallinta tarkoittaa riittävää toimeentuloa, ihmissuhteita, työtä, harrastuksia ja yhteiskunnallisia instituutioita (Hämäläinen – Kurki 1997: 126–128; Hämäläinen 1999: liite 1). Tulosten mukaan haastateltavat osasivat kertoa perustarpeistaan ja he määrittelevät perustarpeensa samalla tavoin, kuin eri elämänhallinnan määritelmässä (Taulukko 1). Turvapaikanhakijoilla ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollisuutta tyydyttää perustarpeitaan, kuten hankkia asuntoa, ostaa ruokaa tai työskennellä.

Sosiaaliset suhteet ovat tärkeä elämänhallinnan ja hyvinvoinnin osa-alue, mikä näkyy myös haastatteluiden tuloksissa. Allardin mukaan hyvinvointiin liittyvät yhteisyyssuhteet, eli paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyysuhteet. Ihmisellä on tarve kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon. (Allardt 1976: 39–50.) Rauhalan teoriassa ihmisen olemassaolon perusmuotoihin kuuluvalla situationaalisuudella tarkoitetaan sitä, että ihminen on kietoutunut toisiin ihmisiin elämäntilanteensa kautta (Rauhala 1983: 32–44). Hämäläisen mukaan ulkoiseen elämänhallintaan kuuluvat ihmissuhteet (Hämäläinen – Kurki 1997: 126–128; Hämäläinen 1999: liite 1).

Perheen merkitys korostui perustarpeiden määrittelyssä: seitsemästätoista yhdeksän kertoi perustarpeekseen perheen (Taulukko 1). Tulosten mukaan turvapaikanhakijoiden turvaverkko ei ole kuitenkaan kovin laaja. Avuntarpeen hetkellä apua saatiin joko ystäviltä tai järjestöiltä, tai ei ollenkaan (Taulukko 2). Huomion arvoista on se, ettei perhettä mainittu auttavana tahona. Tämä voi kertoa siitä, että perhe ei ole Kreikassa, koska turvapaikanhakijat tulevat usein maahan yksin. Jos perhe on Kreikassa, ongelma voi koskettaa koko perhettä, jolloin kaikki perheenjäsenet tarvitsevat apua. Myös tunteidenhallintaan liittyvään kysymykseen toiseksi eniten oli vastattu, että ystävät auttavat heikkona hetkenä, mutta perhettä ei ollut mainittu ollenkaan (Taulukko 4). Onnellisuuden tuojana perheen merkitys oli suuri: seitsemästätoista kaksitoista oli vastannut, että perhe tuo onnea (Taulukko 5). Tuloksissa näkyy ihmissuhteiden tärkeys, mutta myös niiden puute.

Elämäntahallinnan kolmas osa-alue liittyy itsensä toteuttamiseen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämään. Allardin mukaan itsensä toteuttamisen osa-alueeseen liittyy se, että yksilöä pidetään persoonana, hän saa osakseen arvontoa, hänellä on mahdollisuudet harrastuksiin ja poliittiseen osallistumiseen, sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään ja saada ongelmia käsitellyiksi (Allard 1976: 39–50). Rauhalan mukaan viimeinen ihmisen olemassaolon perusmuoto on tajunnallisuus: ihmisen mieli on merkityksien antaja, ja sen avulla uskomme, uneksimme, ymmärrämme ja tunnemme (Rauhala 1983: 32–44). Hämäläisen mukaan sisäinen elämäntahallinta on sitä, että ihminen selviytyy eri elämäntahvaiheisiin kuuluvista kehitystehtävistä itsenäisesti ja pystyy tekemään elämää myönteisesti ohjaavia ratkaisuja (Hämäläinen – Kurki 1997: 126–128; Hämäläinen 1999: liite 1).

Tulosten mukaan turvapaikanhakijoiden mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämään ja saada arvontoa eivät ole automaattisia. Turvapaikanhakijoilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia esimerkiksi harrastuksiin tai siihen, että he saisivat ongelmiaan käsitellyiksi. Turvapaikanhakijat joutuvat käymään läpi turvapaikanhakuprosessin, ja odottamaan päätöstä pitkiäkin aikoja. Kielimuuri vaikeuttaa asioiden hoitamista. Työluvan saaminen turvapaikanhakijana on vaikeaa, jolloin toimeentuloa ei ole käytännössä ollenkaan, koska Kreikan valtio ei tue turvapaikanhakijoita rahallisesti. Tämä lisää pimeän työvoiman käyttöä ja turvapaikanhakijoiden oikeuksien polkemista. Praksiksessa saamieni kokemusten ja ihmisoikeusjärjestöjen raporttien mukaan turvapaikanhakijat kokevat paljon rasismia, myös poliisin ja muiden viranomaisten taholta (Amnesty International 2010,

18–22; Human Rights Watch 2012: 5-44). Nämä seikat vähentävät turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja kohtaloonsa. Samat asiat vaikeuttavat myös perustarpeiden tyydyttämistä.

Vaikka suurin osa vastaajista ei osannut kertoa, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan, tuloksissa näkyy toivo paremmasta huomista ja usko siihen, että tulevaisuus tulee muuttumaan paremmaksi. (Taulukko 3). Se, että vaikeana hetkenä pystyy näkemään tulevaisuuden valoisampana, kertoo elämänhallinnan taidoista. Tuloksista selvisi myös, että turvapaikanhakijat käyttävät melko tavallisia keinoja selvitäkseen pahasta olost ja surusta. Useimmat rukoilevat tai tukeutuvat ystäviin tai koettavat rentoutua eri keinoin. Tulosten mukaan turvapaikanhakijoilla on elämänhallinnan keinoja, mutta haastavat olosuhteet Kreikassa tekevät elämänhallinnasta vaikeampaa.

Hirsjärven, Remeksen ja Suorannan mukaan tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkija selostaa tarkasti tutkimuksen toteutuksen kaikki vaiheet. Aineiston keräämisen olosuhteet on kerrottava tarkasti ja totuudenmukaisesti, ja haastattelututkimuksessa kerrottava haastattelun olosuhteista ja haastatteluntekopaikasta. Analyysivaiheessa lukijalle on kerrottava millä perusteella analyysi on tehty ja lopuksi se, millä perusteella tuloksista esitetään tulkintoja. Tutkimuksen luotettavuutta lisää triangulaatio eli useiden menetelmien ja tutkijoiden käyttäminen. (2012, 232–233). Olen ottanut luotettavuutta lisäävät seikat huomioon koko opinnäytetyöprosessin ajan, sekä aineistonkeräysvaiheessa että opinnäytettä kirjoittaessa. Aineistonkeräysmenetelmät-luvussa olen kertonut aineiston keräämisestä: miksi olen valinnut haastattelun ja miten haastattelut on toteutettu. Tutkimuksen luotettavuutta vähentää se, ettei haastatteluissa ollut nauhuria käytössä vaan kirjoitin haastatteluista muistiinpanot. Koetin lisätä luotettavuutta ja vähentää omien tulkintojeni määrää lukemalla haastateltaville vastaukset ääneen jonka jälkeen he saivat kommentoida tarvittaessa. Aineiston analyysi ja johtopäätöksen luvussa olen kertonut, miksi ja miten aineisto on analysoitu ja miten aineistosta tehdyt tulkinat perustuvat elämänhallinnan teorioihin. Opinnäytetyön luotettavuutta vähentää se, ettei opinnäytetyössä ole käytetty useita tutkimusmenetelmiä tai tutkijoita.

Thomasin teoriassa osallisuutta jäsennetään kuuden osa-alueen avulla. Osallisuuden elementtejä ovat mahdollisuus valita, osallistuuko vai ei, mahdollisuus saada tietoa omasta tilanteesta ja oikeuksista, mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoprosessiin, mahdollisuus osallistua keskusteluun ja esittää omia näkemyksiä, mahdollisuus saada

tukea, jotta saa ilmaistua mielipiteensä ja mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. (Thomas 2000: 175–176.) Turvapaikanhakijoiden kohdalla monet osallisuuden elementeistä eivät toteudu. Esimerkiksi mahdollisuudet saada tietoa omasta tilanteesta ja oikeuksista tai mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoprosessiin eivät toteudu turvapaikanhakuprosessissa. Aineiston ja Poliklinikalla tekemiäni havaintojen mukaan myös tuen saaminen omien mielipiteiden ilmaisua varten ei toteudu turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Kreikkalaisien viranomaisten antama tuki on puutteellista, myös ystävien ja perheen muodostama turvaverkko voi olla heikko. Aineiston mukaan myös itsenäisten päätösten tekeminen on haasteellisempaa, koska turvapaikanhakuprosessin ollessa kesken turvapaikanhakijalla on rajoitetut mahdollisuudet esimerkiksi työskentelemiseen tai matkustamiseen. Myös aikaisemmat kokemukset vaikuttavat päätösten tekemiseen ja siihen, kokeeko omilla päätöksillä olevan vaikutusta elämän kulkuun.

Jatkotutkimusehdotukseni on turvapaikanhakijoiden osallisuuden tutkiminen, ja se on muotoutunut aineiston, osallisuuden teorian ja Poliklinikalla tekemiäni havaintojen perusteella. Turvapaikanhakijoiden osallisuuden tutkiminen on hyödyllistä, koska selvästi osallisuuden elementit eivät ainakaan Ateenassa täyty. Turvapaikanhakijoiden osallisuuden tutkiminen Kreikassa tärkeää, jotta palveluita ja siten turvapaikanhakijoiden hyvinvointia voidaan parantaa ja osallisuutta tukea. Suomessa turvapaikanhakijoiden osallisuutta on tutkittu jonkin verran, elämäntilannetta ei niin paljon. Suomessa voitaisiin siis tutkia enemmän turvapaikanhakijoiden elämäntilannetta, jotta sitä voidaan tarvittaessa myös tukea.

Opinnäytetyön tulosten perusteella Praksiksessa voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota turvapaikanhakijoiden elämäntilannan tukemiseen. Poliklinikan tekemä sosiaalityö on kuitenkin suureksi osaksi ”tulipalojen sammuttamista”: resursseja ei ole tarpeeksi kaikkien apua tarvitsevien auttamiseen. Poliklinikan tarjoamiin palveluihin on pitkä jono, ja esimerkiksi apteekki ja ruoka-apu ovat lahjoittajien varassa, myös osa lääkäreistä on vapaaehtoisia ja töissä muutaman kerran viikossa. Resursseja ylimääräiseen ei juuri ole.

Sosiaalipalveluiden puolella elämäntilannetta voitaisiin kuitenkin tukea kiinnittämällä huomiota työotteeseen, esimerkiksi ettei tee asioita asiakkaan puolesta. Myös asiakkaiden yksinäisyyteen on hyvä kiinnittää huomiota. Poliklinikalla on paljon turvapaikanhakijoita samassa elämäntilanteessa, jolloin esimerkiksi jonkin vertaisryhmän perustaminen voisi olla elämäntilannetta tukevaa ja samalla loisi uusia kontakteja turvapaikanhakijoille. Esi-

merkkikohderymiä vertaisryhmälle voisivat olla nuoret äidit, yksin maahan tulleet miehet tai ikääntyneet turvapaikanhakijat. Poliklinikalla on myös paljon sosiaalityön opiskelijoita harjoittelijoina, ja jos opiskelijat voisivat esimerkiksi poliklinikan työntekijän avustuksella vetää ja organisoida ryhmää. Tällöin säästettäisiin resursseja ja annettaisiin opiskelijoille mahdollisuus harjoitella ryhmän vetämistä ja tutustua turvapaikanhakijoihin sosiaalityön kohderymänä.

Lähteet

“STEGI” Program 2010. Praksis. Verkkodokumentti. <http://www.praksis.gr/1006_2/STEGI-Program> Luettu 3.12.2013.

Aggelos Skordas 2014. Guardian: Athenians Once Enjoying an Ordinary Life, Now Homeless. Greek Reporter. Verkkodokumentti. <<http://greece.greekreporter.com/2014/10/22/guardian-athenians-once-enjoying-an-ordinary-life-now-homeless/>> Luettu 30.10.2014.

Allardt, Erik 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY. Juva. 9, 32-33, 39-50.
Amnesty International 2010. Greece: Irregular migrants and asylum seekers routinely detained in substandard conditions. Amnesty international publications. Iso-Britannia. Luettavissa osoitteessa: <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR25/002/2010/en/07291fb2-dcb8-4393-9f13-2d2487368310/eur250022010en.pdf>> 18–22.

Benos, Alexis – Gavana Magda – Giannakopoulos, Stathis – Ierodiakonou, Ioanna – Kondilis, Elias – Waitzkin, Howard 2013. Economic Crisis, Restrictive Policies, and the Population's Health and Health Care: The Greek Case. American Journal of Public Health. e1-e3. Luettavissa myös osoitteessa. <<http://www.alames.org/documentos/grecia.pdf>>

Charalambos Kasimis 2012. Greece: Illegal Immigration in the Midst of Crisis. Agricultural University of Athens. Migration information source. Verkkodokumentti. <<http://www.migrationinformation.org/Profiles/display.cfm?ID=884>> Luettu 3.12.2013.

Crossing The EU borders 2011. EU immigration portal. European Commission. Verkkodokumentti. <[http://ec.europa.eu/immigration/tab3.do?subSec=16&language=7\\$en#anchor](http://ec.europa.eu/immigration/tab3.do?subSec=16&language=7$en#anchor)> Luettu 3.2.2013.

Detection of illegal stay 2013. Frontex. Annual risk analysis 2013. Risks analysis unit. 41. Verkkodokumentti. <http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2013.pdf>. Luettu 13.1.2014.

Document fraud 2013. Frontex. Annual risk analysis 2013. Risks analysis unit. 38-39. Verkkodokumentti. <http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2013.pdf> .Luettu 13.1.2014.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere. 52. 56. 59. 75–78. 86. 88. 92–93. 185.

Hämäläinen, Juha – Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY. Porvoo. 126.
Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Savon kopiokeskus Oy/yliopiston painatuskeskus. 2. muuttamaton painos. Kuopio 2001. Liite 1.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara Paula 1997. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna 2012. 205–206. 232.

How to apply for asylum. n.d. Hellenic republic. Ministry on citizen protection. Verkkodokumentti. <http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3464&Itemid=465&lang=&lang=&lang=&lang=EN> Luettu 7.4.2014.

Human Rights Watch 2012. Hate on the streets: Xenophobic Violence in Greece. USA. Luettavissa osoitteessa: <<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/greece0712ForUpload.pdf>> 5-44.

Illegal border crossing 2013. Frontex. Annual risk analysis 2013. Risks analysis unit. 19. 22-24. 25. 26. Verkkodokumentti. <http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2013.pdf> Luettu 13.1.2014.

Maahanmuuttovirasto 2014. Kansainvälistä suojelua koskevat päätökset. Verkkodokumentti. <http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/turvapaikka_ja_kansainva%C3%A4linen_suojelu> Luettu 19.2.2014.

Open phone line 2010. Praksis. Verkkodokumentti. <http://www.praksis.gr/1066_2/Open-Phone-Line> Luettu 3.12.2013.

Our programs 2010. Praksis. Verkkodokumentti. <http://www.praksis.gr/1001_2/Our-Programs> Luettu 3.12.2013.

Praksis n.d. Biannual action report 2011-2012. Toim. Tzanetos Antypas. 15-16.

Public health programs 2010. Praksis. Verkkodokumentti. <http://www.praksis.gr/1067_2/Public-Health-Programs> Luettu 3.2.2013.

Suomen pakolaisapu n.d. Turvapaikanhakija. Verkkodokumentti. <<http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/pakolais-ja-turva-paikka-kaytannot.html>> Luettu 19.2.2014.

Suomen suurlähetystö 2013. Talous, elinkeinoelämä ja ulkomaankauppa. Suomen ulkoasiainministeriö. Verkkodokumentti. <<http://www.finland.gr/public/default.aspx?nodeid=42755&contentlan=1&culture=fi-FI>> Luettu 2.12.2013.

The Polyclinic 2010. Praksis. Verkkodokumentti. <http://www.praksis.gr/1007_2/The-Polyclinic>. Luettu 2.12.2013.

Thomas, Nigel 2000. Children, Family and State: Decision-making and Child Participation. Iso-Britannia. Mac Millan Press Ltd. 174-175.

Ulkoministeriö 2012. Eurooppatiedotus.fi. Euroopan talouskriisin taustat ja kulku. Verkkodokumentti. <<http://www.eurooppatiedotus.fi/Public/default.aspx?contentid=242190#.UpxkSHe3DQo>> Luettu 2.12.2013

Haastattelukysymykset

Gender   Man ☐   Woman ☐

Age _____

When did you come to Greece _____

- 1) What do you consider to be your basic needs?

- 2) If you have a problem, do you have someone who can help you here in Greece?

- 3) How do you see your life in five years?

- 4) If you feel bad or sad, what do you do to feel better?

- 5) Which things makes you feel happy?